

TÜRKİYE-BREZİLYA İKİLİ TİCARETİ, 31.03.2016

Brezilya ile ülkemiz arasındaki ticaret hacmi 2002-2012 yılları arasında her iki ülkenin büyüyen ekonomilerine paralel olarak takribi on kat artış göstermiş ve 2,773 milyar ABD Dolarına kadar yükselmiştir. Brezilya ile yüksek seyreden ticaret açığı 2013 yılında 472,710 milyon ABD Dolarına gerilemiştir. Ancak 2014 yılından itibaren Brezilya Realinin ABD Doları karşısında değer kaybetmeye başlamasıyla Brezilya'nın ithalatı azalmış ve Türkiye'nin Brezilya ile ticaret açığı yeniden yükselmiştir.

Brezilya'nın yüksek gümrük vergileri ve tarife dışı engelleri ihracatımızı olumsuz yönde etkileyen ve ticaret açığına yol açan en önemli etkidir. Bununla birlikte, 2015 yılında Brezilya ekonomisinin daralması ve Real'deki değer kaybı da ayrıca ülkenin ithalatında kısıtlamaya gitmesine yol açmıştır.

Coğrafi uzaklığın fazla olması ve ülkelerin birbirini iyi tanımaması nedeniyle nispeten düşük seviyelerde seyreden Türkiye-Brezilya ekonomik ilişkileri, özellikle aynı konularda iş yapan firmaların ve kurumların işbirliğine giderek ortak üretim ve pazarlama yapmaları halinde büyük bir potansiyel taşımaktadır. Genel olarak Brezilya tarafı Türkiye ile işbirliği yapmak açısından konuya olumlu yaklaşmaktadır. Türk işadamlarının Brezilya'yı daha iyi tanıyıp, aktif bir şekilde konuya eğilmeleri, ülkeler arasındaki ticaret hacminin artmasında ve Türkiye açısından ekside olan dengenin düzeltilmesinde önemli rol oynayacaktır.

2015 yılında ticaret hacmimiz yaklaşık 2,5 milyar Dolar düzeyinde gerçekleşmiş olup, bir önceki yıla göre Brezilya'ya olan ihracatımızın % 42,2 azaldığı, Brezilya'dan ithalatımızın da %3,8 arttığı görülmektedir. 2015 yılında ihracatımızın 458,6 milyon Dolar olduğu, aynı dönemde ithalatımızın ise yaklaşık 1.793,6 milyon Dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Türkiye-Brezilya İkili Ticareti (Bin ABD Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2005	103.458	798.576	902.034	-695.118
2006	121.882	934.782	1.056.664	-812.901
2007	229.914	1.172.669	1.402.583	-942.756
2008	318.027	1.423.868	1.741.895	-1.105.840
2009	388.244	1.105.890	1.494.134	-717.646
2010	614.551	1.347.525	1.962.076	-732.974
2011	883.471	2.074.354	2.957.825	-1.190.883
2012	1.002.759	1.770.094	2.772.854	-767.335
2013	936.096	1.408.806	2.344.902	-472.710
2014	794.186	1.728.745	2.522.932	-934.559
2015	458.639	1.792.241	2.250.880	-1.333.603
2015 / (1-1)	49.677	117.818	167.495	-68.140
2016 / (1-1)	30.172	126.686	156.858	-96.515

Kaynak: TÜİK

İhracatımızda; kamyon, minibüs, otomotiv yedek parça, demir ve çelik ürünleri, çimento, kuru kayısı, kuru incir, fındık, gübre, iplik, araba lastiği, mobilya aksamı, araba koltuğu, kuru incir, maya, kesme ve düzeltme makineleri, kauçuktan eşyalar, alüminyum hidroksit, mermer ve traverten önemli yer tutarken, ithalatımızda; demir cevheri, demir, soya fasulyesi, soya yağı, pamuk, kurtarma gemisi, buğday, tütün, odun hamuru, kahve, greyderler, buldozerler, kontrplaklar, kompresörler, polipropilen, polietilen, sığır, araba aksam ve parçaları, çinko, deri ve kağıt ön sıralarda gelmektedir.

Türkiye'nin Brezilya'ya İhracatında Başlıca Ürünler, (Bin ABD Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2013	2014	2015
	Toplam	936.096	794.186	458.639
'7214	Demir/çelik çubuklar (sıcak haddeli, dövülmüş, burulmuş, çekilmiş)	126.076	134.473	64.617
'8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	115.373	83.754	45.894
'8905	Fener, yangın söndürme, tarak gemileri, yüzer vinçler vb.	2.104	40.895	35.179
'0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	13.984	26.984	30.647
'5510	Suni devamsız liften iplikler (dikiş ipliği hariç)	49.508	54.745	16.931
'2523	Çimento	15.969	18.010	14.989
'2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	19.924	15.727	14.009
'3202	Debagatte kullanılan sentetik organik, anorganik maddeler müstahzarlar	13.572	14.650	13.834
'7614	Alüminyum tellerden halatlar, örme halatlar vb. (izole hariç)	0	0	12.323
'0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. fasıldaki sert ve kabukluların	14.387	22.431	11.233
'8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	13.069	12.827	9.468
'7213	Demir/çelik filmaşın (sıcak haddelenmiş, rulo halinde)	31.050	28.116	9.454
'4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	16.477	28.419	8.328
'9999	Başka yerde belirtilmemiş ürünler	6.565	7.441	8.296
'8707	Kara taşıtları için karoserileri	7.268	9.056	5.774
'7013	Masa, mutfak, tuvalet, ev tezyinatı vb için cam eşya	7.895	9.549	4.776
'5902	Naylon, poliamid, poliester vb.esaslı iç-dış lastiği mensucatı	1.943	2.479	4.698
'8503	Elektrik motor, jeneratör, elektrojen grupları aksam, parçaları	6.932	255	4.272

'2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	6.512	4.560	3.915
'8512	Kara taşıtlarının aydınlatma, sinyal vb tertibatı, cihazları	7.610	4.875	3.488
'8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	2.933	4.427	3.153
'7216	Demir/alaşımız çelikten profil	60.403	34.773	3.100
'7005	Perdahlanmış cam, levha, yaprak halinde; parlatılmış, cilalanmış	6.590	7.076	2.968
'8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	4.346	4.438	2.907
'7219	Paslanmaz çelikten yassı hadde mamulü (600mm den geniş)	614	12.416	2.843
'5402	Sentetik lif ipliği (dikiş ipliği hariç) (toptan)	5.065	4.653	2.826
'9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	5.595	5.654	2.792
'5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş)	2.521	2.624	2.682
'2528	Tabii boratlar vb. Konsantreleri	2.588	1.150	2.630
'8301	Adi metallerden kilitler, sürgüler, kilidi olan fermuarlar vb.	4.225	3.815	2.347
'1806	Çikolata ve kakao içeren diğır gıda müstahzarları	3.620	3.206	2.227
'5506	Sentetik devamsız lifler (taranmış, ileri işlem görmüş)	0	0	2.138
'5702	Dokunmuş halılar, yer kaplamaları (kilim, sumak, karaman vb)	5.229	6.540	2.043
'3920	Plastikten diğır levha, yaprak, pelikül ve lamalar	4.655	4.373	2.022
'6802	Yontulmaya, inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan hariç)	2.752	3.374	1.981
'3926	Plastikten diğır eşya	3.565	3.133	1.834
'8511	Motorlar için elektrikli ateşleme cihazları	4.242	3.627	1.828
'8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	2.333	3.022	1.828
'8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, mücehhez tablolar	1.633	4.689	1.735
'0910	Zencefil, safran, zerdeçal, kekik, defne yaprakları, köri ve diğır baharat	1.719	1.581	1.716

Kaynak: Trade Map (www.trademap.org)

Türkiye'nin Brezilya'dan İthalatında Başlıca Ürünler, (Bin ABD Dolar)

GTİP	Ürün Adı	2013	2014	2015
	Toplam	1.408.806	1.728.746	1.792.241
'2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	364.661	383.363	348.693
'7207	Demir/alaşımız çelikten yarı mamuller	41.214	112.332	240.653

'4703	Sodalı ve sülfatlı odun hamuru	95.760	137.755	139.377
'2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	121.172	132.517	129.763
'5201	Pamuk (kardesiz, taranmamış)	77.801	61.488	113.857
'0901	Kahve; kahve kabuk ve kapçıkları	71.524	77.970	111.337
'7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	0	29.597	69.009
'8429	Dozerler, greyder, skreyper, ekskavatör, küreyici, yükleyici vb.	55.772	46.562	61.208
'1201	Soya fasulyesi	72.666	301.605	43.968
'7108	Altın (ham, yarı işlenmiş, pudra halinde)	0	0	35.799
'2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	11.516	74.188	27.830
'7225	Alaşımlı çeliklerden yassı hadde mamulü (genişlik 600mm.den çok)	0	5.926	26.892
'4802	Sıvanmamış kağıt ve karton (perfore edilmemiş kart ve şeritler)	3.134	1.571	23.351
'1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	441	0	23.258
'3904	Vinil klorür/halojenli diğer olefin polimerleri (ilk şekilde)	0	99	21.595
'8802	Diğer hava taşıtları, uzay araçları	26.977	0	21.509
'4401	Yakmaya mahsus ağaçlar; yonga, talaş, döküntü, kırıntı vb	17.523	3.668	19.525
'7601	İşlenmemiş alüminyum	16.512	0	18.221
'9306	Bombalar, torpil, mayın, mermi vb. Harp mühimmatı vb. Aksamı, parçası	2.934	4.448	16.226
'3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	13.225	9.560	15.481
'8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	11.402	13.310	13.978
'8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	25.703	20.130	13.700
'3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	7.142	3.552	12.777
'3503	Jelatin, jelatin türevleri, balık tutkalı, hayvansal tutkallar	18.649	16.159	12.233
'8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	15.234	7.453	11.779
'2207	Etil alkol, alkol derecesi \geq 80% tağıyir edilmemiş alkollü içki	1.930	7.734	11.282

'4804	Kraft kağıt/kartonlar-sıvanmamış-rulo veya tabaka halinde	3.698	10.029	11.072
'7202	Ferro alyajlar	10.189	7.028	10.164
'4412	Kontrplaklar, kaplama panolar, benzeri kaplama ağaçlar	27.014	30.091	8.812
'2101	Kahve, çay ve paraguay çayı hülasesı, esans, konsantreleri ve müstahzarları	5.890	6.547	8.787
'8501	Elektrik motorları, jeneratörler	8.299	6.229	7.983
'4002	Sentetik kauçuk, taklit kauçuk, stiren-butadien kauçuğu vb	15.545	10.926	7.797
'8001	İşlenmemiş kalay	7.897	10.760	6.730
'2814	Saf amonyak/amonyağın sulu çözeltileri	0	0	6.421
'3302	Sanayide hammadde olarak kullanılan koku veren maddelerin karışımları	5.423	6.198	5.559
'8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	8.328	6.094	5.530
'2713	Petrol yağlarının/bitümenli minerallerden elde edilen yağların kalıntıları	0	0	5.272
'3806	Kolofanlar, reçine asitleri, türevleri, esans ve yağları	3.036	3.724	4.562
'3912	Selüloz ve kimyasal türevleri (ilk şekilde)	6.583	7.150	4.191
'5402	Sentetik lif ipliği (dikiş ipliği hariç) (toptan)	1.037	5.325	3.929

Kaynak: Trade Map (www.trademap.org)

Türkiye-Brezilya Ticaretinde Potansiyel Arz Eden Ürünler

Ülkemizin en çok potansiyele sahip olduğu ürün grupları; gıda, elektrik ve elektronik ekipmanlar, makineler, oto yan sanayi ve kuru ve sert kabuklu meyvelerdir.

Brezilya'nın diğer ülkelerden ithalat seyri incelendiğinde; uçak yan sanayi, müteahhitlik sektörü (yol, hava alanları, limanlar, marinalar), turizm (özellikle gemi turizmi/cruise seferleri), kimyevi madde taşıyıcı gemiler, ilaç ve kozmetik sanayinde işbirliği imkanlarının değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Yürürlükte Olan ve Müzakeresi Süren Anlaşmalar ve Protokoller

a) Yürürlükte Olan Anlaşmalar

İki ülke arasında ticari ve ekonomik ilişkilerin hukuki çerçevesini hâlihazırda belirleyen başlıca anlaşma ve protokoller aşağıda sıralanmaktadır:

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret, Ekonomik ve Sınai İşbirliği Anlaşması

- Türkiye-Brezilya Ticari, Ekonomik ve Sınai İşbirliği Karma Komisyonu Birinci Dönem Toplantısı Protokolü
- Türkiye-Brezilya Ticari, Ekonomik ve Sınai İşbirliği Karma Komisyonu İkinci Dönem Toplantısı Protokolü
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Brezilya Federatif Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması

b) Müzakeresi Süren Anlaşmalar

Türkiye-MERCOSUR Serbest Ticaret Anlaşması Müzakereleri

Türkiye ile MERCOSUR arasında 12-13 Kasım 2008 tarihlerinde Ankara’da yapılan birinci tur Serbest Ticaret Anlaşması (STA) müzakerelerini takiben, ülkemizin talebine rağmen STA akdedilmesine yönelik ikinci tur müzakereler gerçekleştirilememiştir.

Türkiye-MERCOSUR STA’sı önündeki temel engel tarım ürünlerinin taviz listelerine dâhil edilip edilemeyeceğidir. Bunun yanı sıra, Türkiye-AB Gümrük Birliği dikkate alındığında öncelikle AB-MERCOSUR müzakerelerinde ilerleme kaydedilmesi MERCOSUR tarafınca tercih edilmektedir.

Son dönemde 2009 küresel ekonomik kriziyle başlayan ekonomik durgunluk sonucu ülkelerin korumacı politikalar izlemeleri, özellikle Arjantin’de ithalata ve yabancı yatırımlara karşı artan korumacılık ve bu kapsamda birçok üründe yükseltelen gümrük vergileri, ayrıca 2014 yılı başlarından itibaren emtia fiyatlarının düşmesi, ihracat gelirlerinin azalması ve yerel para birimlerinin değer kaybetmesi gibi sebeplerle bölge ekonomilerinde yaşanan durgunluk MERCOSUR ülkelerini STA müzakereleri konusunda temkinli yaklaşmaya yöneltmiştir.

AB tarafında ise, AB’nin genişlemesi sonucu yeni ülkelerin müzakere sürecine dâhil edilmesi ve tarım konularında hassas olan Fransa, İspanya, İrlanda, Macaristan gibi ülkelerin tutumu gibi nedenlerle AB ile MERCOSUR arasındaki STA müzakereleri yavaş bir şekilde ilerlemektedir. Ayrıca, Paraguay dışındaki MERCOSUR ülkeleri yüksek orta gelirli ülke sınıfında sayılmaları sebebiyle 1 Ocak 2014 tarihinden itibaren AB GSP (Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi – AB’nin gelişmekte olan ekonomilere yönelik tek taraflı olarak verdiği ticari tavizler) listesinden çıkarılmışlardır. Mayıs 2010 tarihinde Madrid’de düzenlenen AB-MERCOSUR Zirvesinde sadece sanayi ve tarım ürünlerinde ticareti değil hizmetler ve kamu alımları gibi alanları da içerecek şekilde müzakerelere yeniden başlanmış olsa da günümüze kadar önemli bir ilerleme kaydedilememiştir.